

Nr 336.

Av herr Jansson i Örebro, om utredning av möjligheterna att utvidga den statliga industrien i Laxå.

Genom kronans förvärv av Laxå bruks aktiebolag ha till staten återbördats ansevliga skogsområden, vilka tillsammans med angränsande kronoskogar under Tivedens revir i Skaraborgs län och de icke långt från Laxå belägna skogarna under Svartälvs revir utgöra en god grundval för industriella företag i denna landsända.

Den tidigare laxåindustrien har emellertid redan före kronans förvärv av Laxå bruks aktiebolag till största delen nedlagts. Smältsmedjan vid Rölfors, Laxå valsverk och sulfittfabriken nedlades omkring år 1940. Företagen voro ej omfattande, men såväl järnet som cellulosan rönste god efterfrågan på världsmarknaden tack vare deras goda kvalitet. Sedan valsverket nedlades och i samband därmed också driften vid smältsmedjan vid Rölfors upphörde har järnbruksrörelsen inskränkt sig till masugnsdrift samt stålsand- och slaggulltillverkning.

Denna industri, liksom sågverket, äges och förvaltas nu av Aktiebolaget statens skogsindustrier. Detta företag är också delägare i de gruvor, som leverera malm till Rölfors hytta. Skogarna under Laxå och Tivedens revir kunna leverera tillräckligt med timmer för sågverkets kontinuerliga drift.

Största delen av det sågade virket går nu på export i samskeppning med statens skogsindustriers övriga sågverksföretag. Tackjärnet försäljes till olika gjuterier. Det kan ifrågasättas om icke vidareförädling och utvidgning av industrien vore fördelaktig. På grund av den aktuella bristen på byggnadsmaterial och arbetskraft är detta för närvarande icke möjligt, men inom en snar framtid kunna förhållandena i dessa avseenden så radikalt förändras att det ur alla synpunkter kan bli fördelaktigt att utbygga den statliga industrien på denna ort.

Tackjärnsproduktionen inskränker sig till omkring 18 000 ton per år. Denna produktion kunde säkerligen med fördel kompletteras genom ett till masugnens kapacitet anpassat gjuteri. Under senare år ha tackjärnspriserna hållit sig så höga att även produktion i mindre skala varit lönande, men vid vikande konjunkturer med mindre avsättningsmöjligheter bli möjligheterna för driftens upprätthållande mindre. Dessa risker för produktionens upprätthållande borde kunna i avsevärd grad minskas om tackjärnet bearbetades till färdigfabrikat.

Vad träindustrien beträffar finnas stora möjligheter för vidareförädling samt tillvaratagandet av bi- och avfallsprodukter. Med nuvarande stora brist på bostäder borde det inte vara någon risk att utvidga tillverkningen av monteringsfärdiga hus genom ett nytt företag för detta ändamål vid Laxå

sågverk. Vid sådan fabrikation kommer den på platsen tillverkade slaggullen till användning och sågverksdriften blir mindre beroende av exportmarknaden.

Importen av fossilt bränsle kan väl antagas i en snar framtid bli normal så att behovet av detsamma blir täckt. Blir så förhållandet och avverkningsplikten av brännved upphäves komma ovannämnda statliga skogar att ge möjligheter för betydande massavedsavverkning. Det kan därför ifrågasättas om icke en sulfittfabrik och ett finpappersbruk med fördel kunde kombineras med sågverksrörelsen. Även om det härvid inte kunde bli fråga om en större produktion borde det dock i samordning med övrig industri kunna ge gott ekonomiskt resultat. Laxåsulfiten har varit av hög kvalitet, och yrkesmän anse att Laxsjöarnas vatten är särskilt lämpligt för pappersindustri.

Möjligheterna för en betydande industriell expansion förefinnas således vid dessa av staten förvärvade domäner. Kommunikationerna äro goda, platsen har ett centralt geografiskt läge, och tillgången på skogsprodukter är betydande. Det borde därför vara välbetänkt att i god tid utarbeta planer för förädlingsindustriens utveckling så att desamma omedelbart kunna förverkligas då ändrade förhållanden på arbetsmarknaden göra detta möjligt.

I anslutning till vad som anförts föreslås,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av möjligheterna för utvidgning av den statliga industrien i Laxå.

Stockholm i januari 1948.

Erik Jansson.